

گفت و گو با نویسنده کتابی که در پانزدهمین جایزه ادبی جلال شایسته تقدیر شد

عقيله و چالش روايت يك شخصيت شگفت‌انگيز

۲

سیدمرتضی قاضیان - عکاس رضوی

منبرمجازی

زندگی مثل مسابقه است

حجت‌الاسلام نضافت | اسلام معتقد است

راه سعادت برای همه انسان‌ها باز است، زن و مرد هم ندارد... حالا گاهی ما هدف را گم و فکر می‌کنیم مثلاً آمدیم در دنیا فقط خودنمایی کنیم بعد می‌گوییم فرصت این خودنمایی برای مردان بیشتر از زنان فراهم است!

اصولاً در زندگی اگر انسان هدفش دیده شدن باشد، کار خراب می‌شود... می‌بینید الان برای اینکه آدم‌ها فالوور بیشتری پیدا کنند و بیشتر دیده شوند گاهی چه اشتباهات و چه لغزش‌هایی می‌کنند... هدف اصلی دیده شدن نیست... هدف اصلی این است که ما وظیفه خود را انجام دهیم و رشد کنیم... حالا در این جریان زندگی و رشد کسی بیشتر دیده می‌شود و عده‌ای هم کمتر و یا دیده نمی‌شوند اصلاً... حتی در یک فیلم، عوامل پشت صحنه زیادی هستند که دیده نمی‌شوند... در فوتبال هم همین گونه است ... در مسابقات هم عده‌ای پشت پرده هستند... در زندگی هم در واقع داریم مسابقه می‌دهیم برای رسیدن به رشد و کمال... رسیدن به خدای متعال... مهم هدف و افق زندگی ماست. برای برخی اما انگار این هدف گم می‌شود و چیزهای حاشیه‌ای می‌شود اصل... بنابراین اگر عده‌ای شعار زن، زندگی، آزادی می‌دهند، این وسیله‌ای است برای آلوده‌تر به زن و سوءاستفاده از زن یعنی با شعار آزادی می‌خواهند زن را اسیر کنند، گرفتار کنند و دستمایه هوس‌ها قرار دهند. ببینید در مقوله آزادی روح انسان باید آزاد باشد... روح انسان اسیر نباشد... من وقتی بنده خدا باشم از خلق آزاد می‌شوم... آزادی و بندگی دو روی یک سکه است... همه هم آزاد هستند، هم بنده هستند... کسی که بنده خدا می‌شود، دیگر بنده پول، رفاه و شهوت نیست... این مفهوم از آزادی و بندگی درباره زنان هم صدق می‌کند... صحبت انسان است و فرقی بین زن و مرد نیست... فضائل اخلاقی هم همین‌طور... زن و مرد ندارد... متنها در بحث بندگی و انسانیت به «تکالیف» که می‌رسیم، هر کدام تکالیف اختصاصی خود را دارند چون ویژگی‌ها و صفات متفاوت دارند. در قرآن، زن همیشه دوشادوش مرد است اما هر کدام تکالیف خاص خودشان را دارند... در آیات قرآن خدای متعال تا می‌خواهد بگوید مرد، بلافاصله زن را هم می‌گوید... «مَنْ ذَكَرَ أَوْ أَتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاتًا طَيِّبَةً» هر کسی عمل صالح انجام دهد چه مرد، چه زن ... «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاتًا طَيِّبَةً» هر کسی عمل صالح انجام دهد چه مرد، چه زن او را زنده می‌کنیم... منظور حیات طیبه است.

در نشست نقد و بررسی کتاب «خانوم ماه» بر ضرورت روایت زندگی همسران شهیدان تأکید شد

نیمه پنهان دفاع مقدس

زن بدون هیچ پسوندی» اظهار کرد: عنوان کتاب مغایر با متن است زیرا تمام کتاب سرشار از پسوند است یعنی زندگی خانوم ماه در بخش‌های مختلف کتاب در مقام دخترانگی، در مقام همسر و در مقام مادر شرح داده می‌شود.

وی ادامه داد: اگر این اثر را یک فمینیست بخواند قطعاً خواهد گفت این همه مشکلات به دلیل وجود همین نگاه به زن است که زن را در قالب نقش‌ها تعریف می‌کند و هنگامی که زن در کنار یک مرد قرار می‌گیرد ارزش پیدا می‌کند؛ مثلاً در کتاب خانوم‌ماه روایت زندگی این خانم زمانی صورت می‌گیرد که همسر شهید شیرعلی سلطانی است.

این پژوهشگر حوزه زنان ادامه داد: آنچه در این اثر در باب خانوم ماه دیده می‌شود نگاه عرفی و فرهنگی منطقه شیراز و تفکر سنتی است و ما در خانوم ماه نمی‌بینیم که ایشان تلاشی در راستای تغییر زندگی خود انجام دهد بلکه به آنچه در این‌ها ارتباط با محیط تربیتی پسته آن زمان دارد که تمام مفاهیم و انگارهای تربیتی از یک جنس هستند و تغییر نمی‌کنند.

■ نقش زن در زندگی شهیدان

غفاری تصریح کرد: دو نوع جبر درون و بیرون در شخصیت خانوم ماه وجود دارد. حال این پرسش مطرح می‌شود آیا این اثر می‌تواند به عنوان الگوی تربیتی برای بچه‌های امروزی مورد بررسی قرار گیرد که باید بگویم خیر. در این اثر به جایگاه تربیتی برای بچه‌ها نگاه نشده است و با واقعیت امروز جامعه ما تعارض دارد و نمی‌تواند مخاطب امروزی را به خود جذب کند.

مفهوم عشق، رضایت از پروردگار، نوع کنش‌ها و ارتباط خانوم‌ماه با دیگران در این اثر قابل درک است. در زندگی خانوم ماه رضایت به قسمت و سرنوشت موج می‌زند و در این اثر واقعیت زندگی خانوم ماه به تصویر کشیده شده است و در جای جای کتاب سختی‌ها روایت می‌شود که بهتر بود نویسنده، این اثر را با یک سری فضاها تلفیق می‌کرد و در بخشی از کتاب، به بیان دغدغه‌های مخاطب امروز نزدیک می‌شد.

غفاری تصریح کرد: طبق صحبت‌های نویسنده کتاب، شاد و مصمم بودن خانم ناز یکی از مؤلفه‌های خوب ایشان بوده است که ای کاش در کتاب بیشتر نمود پیدا می‌کرد که پیشنهاد می‌کنم در چاپ‌های بعدی این خصوصیات به عنوان پیش‌گفتار در کتاب ذکر شود.

وی یادآور شد: شهید شیرعلی سلطانی دارای شخصیت چندبعدی است و در این اثر می‌بینیم محبت‌هایی از جنس خود را نسبت به همسرش دارد. این شهید به خدا می‌رسد و مادر و همسرش از کسانی هستند که موجب رهایی و وارستگی این شهید می‌شوند و در این اثر سعی شده نقش زن که در زندگی شهید پنهان است، روایت شود.

وی در ادامه نوع روایت زندگی همسر شهید را یکی از نکات مثبت کتاب «خانوم ماه» عنوان کرد و افزود: با توجه به اینکه این اثر توسط یک زن نوشته شده، حس زنانگی در آن بیشتر احساس می‌شود.

عرفانیان با اشاره به فرمایش رهبر معظم انقلاب که «جنگ، گنجی تمام نشدنی است»، افزود: نویسنده‌گان باید از هشت سال دفاع مقدس به عنوان یک گنج بهره ببرند و بهترین آثار را به دست مخاطب برسانند.

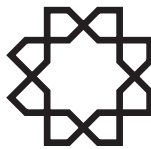
وی ادامه داد: این اثر در سه فصل روایت شده و در بخش‌هایی از کتاب به دلیل وجود کنش‌های زیاد در زندگی خانوم ماه، نویسنده به بیان خرده روایت‌ها اکتفا کرده است. کتاب با زایش شروع و در فصل اول کودکی خانوم ماه روایت می‌شود. بخش ازدواج و زندگی مشترک خانم ناز علی‌نژاد با شیرعلی سلطانی بهترین بخش کتاب است که به نظر می‌توانست به تنهایی محتوای یک کتاب را تشکیل دهد. فصل سوم، بیان سختی‌های زندگی خانوم ماه پس از شهادت همسرش است که با وجود مشکلات بسیار فرزندان خود را بزرگ می‌کند و در برابر منافقان می‌ایستد.

وی با بیان اینکه در این اثر نویسنده سعی کرده مخاطب را با بخشی از آداب و سنن شیرازی‌ها، لهجه و غذاهای مختلف آنان آشنا کند، افزود: این امر در نگارش کتاب‌های شهدای دفاع مقدس یا شهدای مدافع حرم دیده نمی‌شود و وجه امتیاز اثر محسوب می‌شود.

■ با پسوند یا بدون پسوند؟

الهام غفاری، دکترای مطالعات زنان که سال‌هاست در عرصه کار فرهنگی بانوان فعالیت می‌کند، در این نشست با توجه به عنوان این کتاب «خانوم ماه» روایتی از

رواق | چند روز پیش، کتاب «خانوم ماه» در فروشگاه مرکزی کتاب و محصولات فرهنگی به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی) در مشهد و با حضور ساجده تقی‌زاده، نویسنده اثر و مریم عرفانیان و الهام غفاری از نویسندگان و منتقدان ادبی و جمعی از علاقه‌مندان به کتاب نقد و بررسی شد. در ادامه بخش‌هایی از سخنان نویسنده و منتقدان در این نشست را می‌خوانید.

■ بدون روتوش

ساجده تقی‌زاده؛ شاعر، نویسنده و پژوهشگر حوزه دفاع مقدس و نویسنده کتاب «خانوم ماه» در ابتدای نشست به بیان چگونگی تولید این کتاب پرداخت و گفت: نوشتن این کتاب از سال ۱۳۹۴ آغاز شد. من در این سال با خانواده‌های معظم شهیدان دیدارهایی داشتم و از آنجایی که به انجام پژوهش و مطالعه در حوزه زنان علاقه‌مند بودم و شناختی که از خانم ناز علی‌نژاد به سبب رفت و آمدهایی که به زیارتگاه شهید شیرعلی سلطانی داشتم تصمیم گرفتم زندگی این بانو را به صورت کتاب روایت کنم.

آنچه در این کتاب از شخصیت و زندگی این بانوی ساده و باصفا روایت می‌شود عین واقعیت است و شخصیت ایشان بدون هیچ گونه روتوش و تغییری بیان می‌شود. من در این اثر سعی نکردم شخصیت ایشان را به عنوان الگو مطرح کنم بلکه سعی من این بوده است که مخاطبان با سبک زندگی همسران شهدا، نیمه‌های پنهان دفاع مقدس که کمتر در آثار به آن‌ها پرداخته شده، آشنا شوند.

ما به این جنس روایت‌ها از زندگی همسران شهدا و جانبازان دفاع مقدس و شهدای مدافع حرم نیاز داریم؛ چرا که باید دختران و بانوان جامعه ما با سبک زندگی این افراد آشنا شوند. شهید شیرعلی سلطانی و خانوم ماه ۱۴ سال زندگی مشترک داشتند، در تک‌تک روایت‌ها شاهد هستیم که همواره با چالش‌های متعددی در زندگی روبه‌رو می‌شود و در هر چالش آدم فکر می‌کند حالا وقتش است که خانوم ماه کم بیاورد ولی می‌بینیم که همچنان مقاوم و مصمم‌تر از قبل از سد مشکلات عبور می‌کند.

■ روایت آداب و سنن شیرازی

مریم عرفانیان، نویسنده خراسانی حوزه دفاع مقدس نیز در این نشست گفت: این کتاب علاقه‌مندان خاص خود را دارد و نمی‌توان گفت مخاطبان این کتاب بانوان دهه‌های ۴۰ یا ۵۰ هستند. اینکه برخی می‌گویند این کتاب مناسب دختران نیست ظلمی به روایت کتاب و نویسنده است. ما باید در آثار خود به سراغ روایت زندگی همسران شهدا و یا جانبازان برویم؛ چرا که اگر این روایتگری انجام نشود، ایثار و از خود گذشتگی‌های همسران شهدا در برگ‌های تاریخ گم می‌شود.

جهانشهر

«روز جهانی مذهب» و پدیده مذهب‌هراسی

هر ساله در جهان، سومین یکشنبه ماه ژانویه جشن گرفته می‌شود. روز گذشته نیز به مناسبت روز جهانی مذهب، این جشن که یادآور ضرورت هماهنگی و تفاهم ادیان و نظام‌های اعتقادی است در بسیاری از نقاط جهان برگزار شد. بنیان‌گذاران این جشن و این روز گفته‌اند در روز جهانی مذهب، جوامع با مذاهب مختلف این فرصت را دارند که دور هم جمع شوند و به حرف‌های یکدیگر گوش دهند و همچنین تفاوت‌ها و اشتراکاتی را که آمیختگی ظریف فرهنگ و مذهب به ارمغان می‌آورد جشن بگیرند.

■ فرصت مناسب

برگزارکنندگان مراسم این روز می‌گویند: به طور کلی ایمان به یک قدرت برتر برای بیشتر مردم در سراسر جهان اهمیت دارد. دلایلش هر چه باشد، همه ما موافق این ایده هستیم که مردم باید با وجود اختلافات متحد شوند و این اتحاد را جشن بگیرند. این روز به مردم سراسر جهان فرصتی برای آشنایی بهتر با ادیان مختلف می‌دهد.

■ وحدت مسجد و کلیسا

خبرگزاری «شبستان» اما در این باره نوشته است: اگرچه روز جهانی مذهب در تقویم‌ها ثبت شده و یک روز شناخته شده است، اما اقدام‌های غرب به ویژه در یک دهه گذشته عملاً موجب شده تا پدیده‌ای به نام مذهب‌هراسی در جهان به وجود بیاید و ترس از مذهب در جهان گسترش پیدا کند. اخبار منتشر شده و گزارش‌های سازمان ملل در چند سال اخیر به وضوح نشان می‌دهد آزار و اذیت‌های مذهبی در جهان در حال افزایش است. حتی در سال‌های اخیر شاهد بوده‌ایم نه‌تنها مسلمانان و مساجد بلکه بسیاری از مسیحیان و کلیساهای نیز مورد حمله قرار گرفته‌اند. یکی از دلایل افزایش وحدت میان مساجد و کلیساها در جهان نیز گسترش پدیده مذهب‌هراسی چه در آمریکا و چه در سایر کشورهای جهان به ویژه کشورهای اروپایی است. حالا دیگر نه تنها اسلام‌هراسی بلکه مسیحیت‌هراسی هم تبدیل به دغدغه‌ای بزرگ برای همه آن‌هایی شده که هنوز نشانه‌هایی از انسانیت در درونشان وجود دارد.